

Ն Ի Ս Ս Ա

(Ա. Դէլպի)

I

Մի սիգար վառելով Գաստօնն ասաց.

—Թէն պատմութիւնս երկար չէ, բայց դրամատիկական է: Օհ, երբ յիշում եմ, մի փոքր սոսկում է գալիս վրաս—Յիշում ես, երկու տարի առաջ, գեղարուեստի միջնատրութիւնն ինձ Պարսկաստան ուղարկեց: Պէտք էր ուսումնասիրել և նկարագրել Իրակ-Աջեմի նահանգը: Նախ Իսպահան գնացի: Երեք ամսից յետոյ ես արդէն գործս վեջացրել էի, բայց որպէս զի միջնատրութիւնն ինձ՝ ոչ լուրջ զբաղուող մարդու տեղ չը դնէր, ուստի անմիջապէս չը վերադարձայ՝ մնացի: Չափազանց ձանձրանում էի, երբ կառավարիչը փոխուեց: Շահը՝ նախկինի տեղ՝ իր եղբորորդի Մալքոմ միրզին ուղարկեց:

—Նա, որ Ֆրանսիա էր եկել.

—Այո, ուրեմն դու պէտք է ճանաչես իմ հերոսներից մէկին՝ Մանմէդ աղային, որ իշխանի հրամանակատարն էր: Նա գեներալի աստիճան ունէր, կամ, ինչպէս Պարսկաստանումն են ասում—սարթիպ էր:

—Այո, այո, երեսնամեայ չքեղ և նուրբ մի երիտասարդ, որ երբեմն մեղ հետ ընթրում էր:

—Կարող ես երևակայել իմ ուրախութիւնը, որ նրան այնտեղ պատահեցի: Այս արեւելիք, հէնց որ կէս-պարիզեցի են դառնում, մի ինչ-որ հրապուրիչ բան են ունենում: Խառնուելով մեր բարքերի հետ, կարծես նրանց նախնական վայրենութիւնը մի քիչ մեղմանում. այսպէս մի քիչ հալւում է Ութ օրից յետոյ Սարթիպն և ես բոլորովին մտերմացել էինք և միմեանցից չէինք բաժանւում:

—Իսկ դրաման.

—Շատ ես շտապում: Ես դեռ նախաբանն եմ պատմում: Մի գեղեցիկ առաւօտ՝ քաղաքում ձիով զբօսնում էի, մտածելով

և քաղաքի դիւթական տեսարաններից յափշտակուելով, Հարիւրերորդ անգամը կը լինէր այդ յափշտակութիւնս. բայց իրաւունք ունէի, Երևակայիր քեզ, աջ ու ձախից կամարներով չըջապատուած անսահման ծառուղիներ, զարդարուած խոխոջուն գետով ջրոտող վիթխարի ծառերով, աւելի հեռուն...

— Մի նկարագրութիւնս Սիրկլիս, դիտես, այժմ մինիստրութեան համար բան չես յօրինում. դու ինձ մի դրամատիկական պատմութիւն խոստացար, պատմիր, Եւ, խնդրեմ, մանաւանդ նկարագրութիւն մի արաւ Գաստօնը համաձայնելով չարունակեց.

— Ես Ձէհէլ-Սիւթուն քիօսկի մօտ էի հասել, երբ դէպի մի փողոց դառնալով պատգարակով մի կին տեսայ։ Ընդհանրապէս պարսկունիք փողոցում փաթաթուած իրերի են նմանում։ Սովորաբար նրանք չարսաւով են լինում և բացի դրանից գլխի վրայ մի տեսակ ծակ-ծակ քօղ են կրում, որ նրանց դէմքը ծածկում է։

Միւսների նմանութեամբ ինձ պատահած պարսկունիին իր վայելչագեղ և ճկուն կազմուածքը չէր ծածկել, ես նկատում էի նրա մեծ, կրակի պէս վառուող աչքերը։ Ձիս հանդարտութեամբ պատգարակին էր հետևում։ Ինձ թուաց թէ անծանօթունին, մի երկու անգամ յետ նայեց։ Բայց այնուամենայնիւ, որովհետև այսպիսի դէպքեր արևելքում անհաւանական են, ուստի ես նրա վրայ համարեա թէ ուշադրութիւն չը դարձրի։ Երկու օրից յետոյ, երբ գրեթէ մոռացել էի այս հանդիպումս, ես նորից պատահեցի պատգարակին։ Այս անգամ մենակ չէի. Մահմէդ աղան ինձ հետ էր։ Առաջին հայեացքից ես ճանաչեցի չարսաւաւոր կնոջն և մանաւանդ իր արտասովոր բոցավառ աչքերը։ Ինչպէս անցեալ օրն, այժմ էլ նա յետ նայեց. բայց աւելի երկար, ես շարժիպին նայեցի, բայց նա ոչինչ չը տեսնել ձևացրեց։

Այսպէս մենք մօտ տաս ընդհի չափ գնում էինք, երբ պատգարակը յանկարծ դէպի Ջուլֆայի կամուրջը դարձաւ։ Այս կամուրջն աշխարհի հրաշալիքներից մէկն է։ Ես երեսնաչափ մեծ կամարներ ունի, որոնք լողանում են Ձէնդ-Դէհրուդ քամահաճ գետի մէջ։ Ամառ ժամանակ գետը բոլորովին չորանում է, իսկ նոյեմբերին (որի մէջն էինք) Արպերի զարհուրելի հեղեղի նման արագընթաց և սոսկալի է։ Ջուլֆայի կամուրջը կարծես մի ժամադրաւայր է, ուր երեկոներն զբօսնելու և թարմ օդ ծծելու են գալիս.

Իսկապէս ես տարակուսում էի բացարձակապէս իմ անծանօթունու հետևել, նրա պատիւը վտանգելուց վախենալով։

Բայց նա, նա չը տարակուսեց. յանկարծ կիսով չափ պատգա-
րակից դուրս թեքուելով նա իր թաշկինակը վայր գցեց՝

— Է, էհ, պարսկուհիներն էլ կրակոտ են.

— Իսկ սարթիպը ոչինչ չասաց.

— Այդ բալէին՝ ոչ, այնուհետեւ էլ ամբողջ մեր զբօսնելու
ընթացքում նա լուռ մնաց. Մտախոհ գէմքով նա բեխերն էր
կրծոտում. Պալատի առաջ հասնելով՝

— Միասին ներս գնանք—ասաց նա. Եւ երբ նրա առանձ-
նասենեակում մենակ էինք.

— Մերելիս—շարունակեց նա—ես ձեզ իսկոյն նկատողու-
թիւն չարեցի. Բայց, փոխանակ այս նուրբ թաշկինակը ձեր
օրտին սեղմելով պահելու, աւելի լաւ է կրակը գցէք.

— Դուք ցանկանում էք...

— Ես ցանկանում եմ, որ դուք ձեզ խեղդել չը տաք կամ
չը գանակոծուէք և կամ թէ Ձէնդ-Դէհրուդ ձգուէք. Ես քա-
ղաքի ոստիկանութիւնիցն եմ յանձնարարուած և ձեր կողմից՝
ֆրանսիական դեսպանատան պատասխանատուն եմ.

— Բայց...

— Ո՛չ մի խօսք. Դուք, պարիզեցիքդ զարմանալի էք. Դուք
ձեզ միշտ Կապիւսինեան բուլուարի վրայ էք երևակայում. Մենք,
սիրելիս, արեւելքումն ենք, իսկ արեւելքում ամուսիններն կա-
տակներ չեն անում. Պարիզում՝ ինչ և իցէ. Ձեր անձանթու-
հին ինձ համար անձանթ չէ. նա Նիսսա է կոչւում.

— Նիսսա.

— Եթէ նրա անունը հրապուրիչ է, ամուսինն այդպէս չէ.
Նա, հին արուարձանի մի շատ հարուստ վաճառական է, հռչա-
կուած իր խստութեամբ և խանդոտութեամբ. Մայրն անզլիա-
կան ծնունդ էր, իսկ ինքն արեւելեան բարբեր ունի. Նա ձեզ
չան պէս կը սպանէ.

— Եւ ի՞նչպէս է կոչւում Իսպահանի այդ Կապոյտ-Մօրուքը.

— Աստուլլա. Նրա հետ ծանօթանալդ ցանկալի չէ. Էհ,
բայց գիտէք ռոտել է բնակւում. Ճիշտ գետի ափին կամուրջի
ծայրին շինուած տան մէջ.

— Իսկ Նիսսայի մասին ի՞նչ են խօսում.

— Օ՛ր պարիզեցիք, մեզ մօտ կանանցով չեն զբաղւում,
իսկ այն կանանց, որոնցով զբաղւում են... այո, նրանց մի
տոպրակի մէջ կարելով ջուրն են գցում.

— Ի՞նչ սոսկալի բան.

— Օհ, այժմ մենք դեռ քաղաքակրթուած ենք—սառնու-
թեամբ շարունակեց սարթիպը—մի ժամանակ տոպրակի մէջ
մի կենդանի կատու էլ էին գցում. Ջրի ազդեցութեամբ կա-

տաղելով՝ կատուն կնոջ դէմքն էր պատառոտում: Այժմ գոնէ այդ բանը չը կայ, Եւրոպայի ազդեցութիւն:

Այս փոքրիկ խօսակցութիւնն ինձ մի փոքր սառեցրեց. իսկ Մամէշ աղան էլ այլ ևս չը շարունակեց: Ես նրա հետ ճաշեցի. իսկ երեկոյեան նա նուագածուններ բերել տուեց, որոնք զէնդուլի եղանակով նուագներ ածեցին: Սակայն ես մտախոհ մընացի: Միշտ երիտասարդ կնոջ պատգարակից դուրս խոնարհուող շնորհալի և ճկուն մարմինը՝ և թաշկինակ գցող փոքրիկ ձեռքն էի տեսնում: Մի յամառ ձայն, մի հին բանաստեղծութեան յանգերգի նման իմ ականջիս երգում էր.— «Նիսսա!... Նիսսա!...»

Ամբողջ գիշերն ևս կոշմարի մէջ էի: Ես երազում էի, իբր թէ ինձ՝ Աստուլա անունով մի մեծ կատուի էի ներկայացնում, որն իմ դէմքն էր պատառոտում... Միւս օրն ևս ժամը 11-ին զարթնեցի պատրանքիցս բոլորովին սառած:

II

Երեկոյեան պատշգամբում զովանում էի, երբ անելի դէմքով մի պառաւ տան ցածր դռնով արագութեամբ ներս մտաւ: Նա ինձ հետ խօսել էր ցանկանում: Նախ քան նրան կը պատասխանէին թէ ես հաւան եմ նրան ընդունելու, նա ինձ մօտեցաւ. և մեզ մէնակ տեսնելով՝

— Բնջ ես—հարցրեց ինձ մի այնպիսի վատ անգլիերէնով, որ ես հազիւ հասկացայ:

— Ես ժպտացի այն մարդուն յատուկ ինքնահաւանութեամբ, որին մի նման հարց եմ առաջարկում:

Նա շարունակեց.

— Բնջ մի բան եմ առաջարկում: Այժմ գիշեր է, մեզ ոչ ոք չի տեսնի. դու ինձ կը հետևես: Ծանապարհի կիսին քո աչքերին ես մի ծածկոց կը դնեմ, յետոյ դու կ'երգուես, որ չը հետաքրքրուես իմանալու թէ քեզ ուր պիտի առաջնորդեմ:

— Համաձայն եմ:

Նա մի ծամածռութիւն արեց, որ նրա դէմքն աւելի ես դաժան դարձրեց:

Նրա առաջարկութիւնն իսկոյն, մի անդիմադրելի խանդով ընդունեցի, որովհետև այդ օրուայ ընթացքում սարսափներս անցել էին, տխուր մտածմունքը մաքրիցս քիչ-քիչ ջնջւում էր և միշտ լսում էի այն յամառ ձայնը, որ ականջիս երգում էր. «Նիսսա!... Նիսսա!...» Պառան, անշուշտ, նրա կողմից էր եկել: Շուտով սենեակս բարձրանալով ես մի փոքրիկ բէկովիէր

վերցրիւ Հինգ բուպէիդ յետոյ մենք փողոցումն էինք, իմ արածս խենթութիւն, անմտութիւն էր, ես այդ շատ լաւ գիտէի. բայց կան անհեթեթութիւններ, որոնք չեն պատճառարանւում Նիստան, այդ անծանօթ կիներ, չը գիտեմ ինչ մի խորհրդաւոր ազդեցութիւն էր արել ինձ վրայ. Նրան նոյն-իսկ չէի տեսել, բայց խենթութեան աստիճան փափագում էի. Նրա բոցավառ հայեացքն իմ սիրտս հրդեհում էր:

Ջուլֆայի կամրջին հասնելով պառաւր կանգ առաւ և գրպանից մի անթափանցիկ թաշկինակ հանելով՝ խիստ վարպետութեամբ աչքերս կապեց. Այլ ևս ոչինչ չէի տեսնում. Նա բռնեց ձեռքիցս և ես նրան հետեւեցի. Աւելի զով օդ չնչկելով, ես գուշակեցի, որ մենք գետովն ենք անցնում. յետոյ աջ ու ձախ զբօսնողների ձայներ լսեցի. Չէի էլ մտածում, թէ կարող են ինձ ճանաչել. Ես քայլում էի իմ երազով յափշտակուած, մանկահաս կնոջ ճկուն մարմնի կատուային շնորհալի կորածեւութիւնների, փոքրիկ նուրբ ձեռքի և հրացայտ ու կրակոտ աչքերի մասին մտածելով:

Մի քանի վայրկեանից յետոյ, պառաւր դէպի աջ ծռուեց, բայց Զէնդ-Դէհրուդի ավերը չը թողեցինք. Ես լսում էի սեղմուած և աղմկալից գետի թաւալումը, նրա կոհակների՝ կամրջի տակ մի վայրկեան փշրուելու ձայնը:

Վերջապէս առաջնորդուհիս կանգնեց. Մի բանալի ճռնչաց և պառաւր շատ ցածր ձայնով ասաց ինձ.

—Բարձրացիր.

Միայն հինգ քայլ և ես զգացի, որ ոտներս մի հաստ և փափուկ գորգի վրայ են կոխում. Միևնոյն ժամանակ նա վերցրեց աչքերիս կապը. Ես գտնւում էի պղնձէ ճրագով աղօտ լուսաւորուած մի բաւական փոքր տեղ:

Սովորաբար Պարսկաստանում՝ սենեակի պատերը մերկ են լինում. Այստեղ ընդհակառակն. Կանաչ կարմիր մոզայիկ սեղանի վրայ խնկամանում անուշահոտ խնկեր էին վառւում. արեւելքի այն գրգռիչ բուրմունքները, որոնք, ինչպէս հին գինու գոլորշի, մարդու հարեցնում են. Դեղին կաշմիրով պատած պատերի վրայ կախուած էին երաժշտական գործիքներ—նէֆիրը, որ մեր սրնգին է նմանում, թմբուկներ, երկու քէմանչէ, ջութակի պէս մի բան և, կախուած օղակների մէջ, այստեղ՝ այնտեղ միմեանց խառնուած զէնքեր:

Դուրսը հնչում էր գետի խուլ, կանոնաւոր մոնչիւնը. Վարագոյրը մի քիչ բարձրացնելով՝ ես նկատեցի, որ գետը գալիս, նոյն-իսկ տան պատերին էր զարկւում. Համարեա նոյն բուպէին ես մի թեթեւ քստոց լսեցի՝ գորգի վրայ. Յետ դարձայ.

Նիսսան էր... Ես չլացած մնացի Նա 17—18 տարեկան կը լինէր, սե, խիտ մաղերը թափուած հարուստ ծոծրակի և ուսերի վրայ, յիշեցնում էին Սալումէ Ռէյնօլտին, Թեթև սաթագոյն դէմքը՝ սաստաֆի փոփոխական ցուրեր ունէր։ Ես զարմացայ, մանաւանդ, նրա չափազանց սպիտակ ատամների և չափազանց սև աչքերի հակադրութեամբ։ Արտեանունքները, կոպերի չուրջըն և չրթունքները, կարծես, նկարուած լինէին, իր պայծառ, խաղաղ աչքերով ինձ նայելով՝ նա ժպտում էր։ Յիշելով սարթիպի խօսքերը, ես մտածում էի, որ այս կիներ նրա ասած զարհուրելին չի երևում։

Բռնելով ձեռքիցս և բազմոցի վրայ նստեցնելով նա ասաց.

— Ամուսինս Թեհրան ճանապարհուեց, մենք ղուարճանալու ժամանակ ունենք։

Նա կոկորդային շեշտով արտասանուած անգլիէրէնով էր խօսում։

Մի քանի րոպէից յետոյ, երբ նա պղնձէ զաւաղանիկով փոքրիկ թմբուկի վրայ խփեց՝ սուրճ բերեցին։ Այդ ժամանակ նա, բառերը խառնելով, սկսեց արագ-արագ խօսել, յայտնելով, որ ինքը չատ է ձանձրանում, և որ ինձ իսկոյն ի նկատի էր առել։ Միևնոյն ժամանակ, նա աչքերն աւելի գործովալի էր դարձնում, ձեռքս աւելի քաղցրութեամբ էր սեղմում։ Կամաց-կամաց աւելի մօտեցաւ ինձ, յանկարծ ուժով գրկելով՝ չըրթունքները բերանիս միացրեց... Նրա ջերմութիւնն ինձ այրում էր, մի գրգռիչ մեղկութիւն վազում էր երակներին մէջ։ Ես սկսել էի գլուխս կորցնել երբ հարեւան սենեակից մի աղմուկ լսելի եղաւ։ Յանկարծ, դուրս պրծնելով գրկիցս՝ նա, դողահար՝ ուղղաձիգ կանգնեց։ Նրա կէս-անձնատուր լինելը, զգուանքները, յանկարծական վախը, այնպիսի արագութեամբ միմեանց հետեւեցին, որ ես ժամանակ չունեցայ քննելու իմ տպաւորութիւնները։

Միշտ իր չնորհալի և անուշ աշխուժութեամբ դէպի պատը վազելով, նա առանց վարանելու, այնտեղից մի փոքրիկ, երկար դանակ վերցնելով կիսով չափ թագցրեց իր թեւի տակ. յետոյ դէպի ինձ դառնալով նա մի ազդու նշան արեց ասելով՝ «սպասիր»։ Եւ իսկոյն ծանր վարագոյրների յետեւում անյայտացաւ...

Մի անորոշ անհանգստութիւն զգացի։ Սարթիպի ազդարարութիւններն էի յիշում։ Մի փոքր անխոհեմ չէի եղել։ Մի րոպէից հարեւան սենեակում յանկարծ աղմուկը վերսկսուեց— ձայն, գոգգոգոց, մի կարճ պալքար և վերջապէս լուռութիւն. իսկոյն վարագոյրը բարձրացաւ և Նիսսան երեւաց։ Նա բոլորո-

վին այլալուծած էր, այնքան գունատ, որ դէմքի սպտաֆային գոյնը համարեա թէ խառնուած էր մանեակի մարգարիտների հետ։ Կէս յենուած պատին՝ նա կանգնեց. կարծես պատտառի դեղին ֆօնի վրայ յարմարացրած մի սպիտակ արձան լինէր։

Նա միշտ ժպտում էր, ժպտի մէջ իր սուր ատամները ցոյց տալով։

Մի քանի րոպէից, դիրքը փոխելով՝ նա մի քանի քայլ առաջ եկաւ. դանակն և ձեռքերը կարմիր էին...

—Տէր Աստուած, ինչ կայ,

—Ոչինչ—ասաց նա դանակը մի անկիւն գցելով և մեծ հանդարտութեամբ աւելացնելով.

—Ամուսինս էր։ Նա մեզ կը սպանէր, ուստի ես նախադասեցի նրան կանխել... Գնանք, օգնիր ինձ մարմինը ջուրը գցելու...

Զարհուրանքից ապուշ հայեացքս նրան ուղղած ես անշարժ մնացի։ Նա էլ ինձ նայեց, բայց աչքերը բացարձակ արհամարհանք էին արտայայտում։

—Այս ֆրանսիացիք... ինչ ջղային են—ասաց նա մի այնպիսի չեչուով, որ երբէք չեմ մոռանայ. եւ ուսերը բարձրացնելով՝ մի աղախին կանչեց, որին հրամայեց լուսամուտը բանալ։ Յետոյ, կարծես մի շատ բնական բան անէին, երկուսով մարմինը բարձրացրին և գցեցին գետի մէջ, որ իսկոյն իր մէջ խորասուզեց։ Հաւատացիր, մի պարիզեցու համար՝ այդ դէպքը չափազանց արեւելեան էր։ Խոստովանում եմ, ես մի յիմար սարսափով բռնուեցի և առանց մի խօսք ասելու, ինչպէս մի խենթ՝ ինձ դուրս գցեցի։ Ո՞րտեղով էի անցել։ Ոչինչ էլ չը գիտէի, միայն տաճն րոպէից յետոյ ես քաղաքումն էի։ Ես առաջ էի գնում վախժխելով, կարծես թէ, սատանաների մի լէգէօն հետեւիւս լինէր ինձ։

Տուն հասնելով՝ սենեակս մտայ և դուռը պինդ կողպեցի, անիծելով Նիսսային և արեւելեան բոլոր հուրիններին։

III

Որպիսի գիշեր! Առաւօտեան դէմ միայն մի ծանր քուն եկաւ վրաս։

Երբ զարթնեցի, արեգակն արդէն բարձրացել էր և ճառագայթները լայն չերտերով սենեակս էին մտնում։ Ի՞նչ էր պատահել։ Առանց արդարութեան միջամտութեան մարդս չի կորչում։ Նիսսան այդ բանը նոյն-իսկ չէր թագգրել, աղախինը նրան տեսել և օգնել էր։ Ես, ես էլ մասնակից էի այս գործում։

և միայն այն մասին մտածելով, թէ մի այդպիսի ոճրագործութեան մէջ ես էլ խառն եմ՝ սարսափից մազերս բիզ-բիզ էին կանգնում։ Արդե՞ք ամեն բան յայտնել ֆրանսիական դեսպանին, Դժբախտաբար նա արձակուրդ առնելով գնում էր, իսկ առաջին խորհրդականը չափազանց երիտասարդ լինելով իզուր էր նրան դիմել։ Յամենայն դէպս, սրանով ազագաօ խորտակուել էր, իսկ գեղարուեստի միջնորդութեան առաքելութիւնը լաւ պաշտօն էր...

Ամբողջ օրն այսպէս մնացի, մի տեսակ տագնապի մէջ, չը համարձակուելով դուրս գալ տանից։ Նախ քան մի ելք կը գտնէի՝ գիշերը վրայ հասաւ, իսկ Նիսսայից՝ ոչ մի լուր։

Ձերբակալել էին նրան, ինչ էր եղել նա։ Ես շուտ պառկեցի, բայց քնել չը կարողացայ։

Վերջապէս երկրորդ օրը ոչ մի լուր չը ստանալով՝ ես որոշեցի բարեկամ սարթիպիս տեսնելու գնալ (Սաստիկ երկմտութեան մէջ մնալս աւելի լաւ էի համարում)։ Ես վստահ էի, որ Մահմէդ-աղան նախաճաշից առաջ դուրս չի գալ։ Կէսօրուայ մօտ պալատ հասայ ինձ ասացին, որ նա, ըստ սովորականին, իր առանձնասենեակումն է։ Ես լուր տուեցի և ներս մտայ։ Սարթիպը բազմոցի վրայ ընկողմանած՝ հանդարտութեամբ իր չիբուխն էր ծխում։

—Ահ, դուք էք—նկատելով ինձ ասաց նա—լաւ էք։

—Շատ լաւ, չնորհակալ եմ։

—Ի դէպ—չարունակեց նա—նորութիւն գիտէք։

—Նորու... Նորութիւն։ Ոչ, ես... ես ոչինչ չը գիտեմ։

—Յիշում էք Աստուլային, հին արուարձանների այն հարուստ վաճառականին։

—Եթէ ես յիշ...

—Բայց այն Նիսսայի ամուսինը, որի մասին ես ձեզ խօսել եմ։

Ես մինչև ականջներիս արմատը կարմրեցի։ Ուրեմն վերջացել է, ոճիրը բացուել էր, և ես այդ դէպքի վերջը նախատեսել չէի համարձակուում։

Համարեա թէ անհասկանալի մի «այո» թոթովեցի։

—Խեղճ մարդ—չարունակեց սարթիպն—յանկարծ անյայտացել է։

Կոկորդս մինչև խեղդուելու աստիճան կուչ եկաւ, սակայն ես պատասխանել կարողացայ։

—Ի՞նչպէս... նա... նա անյայտացել է... բնա՞... շատ... շատ հետաքրքիր է։

—Այո շատ հետաքրքիր։

Եւ սարթիւպը ուղիղ աչքերիս էր նայում ես ոչինչ չը խօսեցի եւ հէնց այն է, ուզում էի բոլորն էլ խօստովանել, որ նա ասաց.

— Պէտք է Թէհրան գնալ, և իսկոյն... Թաշկու իր մասին ոչինչ չը գիտեն.

Կրկին սարթիւպը ուղիղ աչքերիս էր նայում, Կարճ լուս-թիւն տիրեց:

Յետոյ, ծխի մի երկար գիծ թողնելով բերանից, նա մի ան-վրդով հանդարտութեամբ աւելացրեց:

— Աստուած մեծ է!...

Ֆրանս. Թարգմ. ՅԱՐՐՕ